

Vinderhoute

De Loire-vallei in Vlaanderen

1 augustus 2010

Het is een soort spelletje. Dikwijls loop ik voor de namen van de dorpen waar ik ga wandelen onderweg een verklaring te bedenken. De vreemdste associaties duiken daarbij op. Tot nu toe zat mijn eventuele „interpretatie“ elke keer mijlenver naast hetgeen wat de etymologen schrijven. Er is altijd wel iemand die een woordenboek uit de tijd van de Oude Belgen schijnt te hebben. Waarin ook nog de meest onwaarschijnlijke zaken blijken te staan. Nu ja, die lui hebben ervoor gestudeerd en ze zullen dus wel weten wat ze vertellen. Bovendien is de kans wel onbestaande dat er ergens een druïde uit een eikenboom komt vallen om hun tegen te spreken. In het geval van Vinderhoute, het toneel van mijn wandeling deze zondag, werd mijn fantasie omtrent de naamgeving aangewakkerd door een paar gebeurtenissen die me eerder hadden aangezet er over na te denken hoe lang we al wonen op de plaats waar ik dit schrijf. Het viel me te binnen dat, toen ik het terrein hier in het zweet mijns aanschijns met spade en bijl zogenaamd „bouwrijp“ aan het maken was, er een tijdelijk bewoner van een nabije camping voorbijfietste die om een praatje verlegen zat. Hij merkte op dat er wel veel „vlienders“ op het stukje grond stonden. „Vlier“ bedoelde hij, maar dat paste niet in zijn dialect. Dus liep ik zo te denken: „Stel dat het „vinder“ in Vinderhoute eigenlijk van dat „vliender“ afkomstig is...“ Dat zou wel een elegante uitleg zijn voor de naam van het dorp. Vlienderhout, Vlierhout... Ik vond het zelf wel aardig bedacht. Daarom schrijf ik er ook wat over. Natuurlijk hebben de schriftgeleerden ook dit keer wat anders in petto. Al zijn ze het niet helemaal met elkaar eens. Vinderhoute wordt voor het eerst vermeld in 966 als Vindreholt. Daarbij moet „holt“ de betekenis hebben van „bos“. Het verband met „hout“ is inderdaad niet ver weg. Maar dat „vindre“ zou volgens de ene moeten slaan op „rechter“. Anderen beweren dat het „plankenbrug zonder leuning“ heeft betekend! Plankenbrug zonder leuning! Waar halen ze het toch? Waren ze destijds zo kortaf dat ze slechts één enkel woord nodig hadden waar wij een hele omschrijving moeten geven? Een volk van weinig woorden. Of het moest zijn dat ons „vlonder“ er nog iets mee te maken had...

Bij het situeren van Vinderhoute, een deelgemeente van Lovendegem, duikt een naam op die we al eens tegengekomen zijn in het verhaal over Sint-Maria-Aalter: de Kale. Dat is geen stripfiguur maar een riviertje dat ooit deel van de bovenloop van de Durme is geweest. Vinderhoute ligt namelijk nagenoeg ingesloten door waterlopen. In het noorden is er de Brugse vaart. Nu een flink kanaal dat in eerste aanleg in de 17^e eeuw gegraven werd in de bedding van de vroegere Durme-Kalene. Toen liep parallel hiermee nog de Kale of het Geleed. Er is ondertussen wel wat veranderd in de hydrografie maar een deel van die Kale is toch nog te vinden ten westen van Vinderhoute. In het zuiden ligt de Borisgracht die een verbinding vormt tussen de Kale en de Meirebeek. Tenslotte ligt in het oosten de Meirebeek te blinken. Die heeft trouwens een dubbele identiteit want ze wordt ook Gavergracht genoemd. Uiteindelijk mondt die waterloop met twee gezichten uit bij het pompstation in de Duivelsput, samen met de Kale. Met al dat water in de nabijheid kon het wel niet anders of er waren hier in het verleden regelmatig overstromingen. Dat is nu gelukkig niet meer het geval. In de late middeleeuwen was het zo dat de verbinding tussen Gent en Brugge langs de nu nog bestaande Gentweg ging. Die liep dan over Lovendegem, Zomergem en Ursel. Het overblijfsel van de weg bestaat nog en in Vinderhoute wordt die de

Dorsweg genoemd. Deze weg was toentertijd ook gedurende de wintermaanden goed voor het verkeer te paard en te voet. Veel reizigers namen gedurende die periode deze omweg omdat de kortere verbinding Gent-Eeklo-Brugge alleen maar tijdens de zomer berijd- en begaanbaar was. Door zijn lagere ligging stond deze laatste weg in de winter namelijk meestal onder water. Hieruit kan dus besloten worden dat Vinderhoute al lang een betekenis had in het verkeer van personen en goederen. Maar de geschiedenis van het dorp gaat nog veel verder terug. Er zijn overblijfselen gevonden uit het vroege Mesolithicum die erop duiden dat er hier reeds in die periode vormen van bewoning aanwezig geweest zijn. Het Mesolithicum of de middensteentijd is een aanduiding voor een cultuurperiode in Europa die begint na het aflopen van de laatste ijstijd, zo omtrent 10.500 voor Christus. De periode wordt als aflopend beschouwd wanneer de samenleving overschakelde van jagen, vissen en verzamelen op landbouw en veeteelt. De zwervers werden sedentair. Van dan af was er sprake van het Neolithicum. Er werden ook nog sporen gevonden van latere rurale nederzettingen. Een lange geschiedenis, ik zei het al.

In de Middeleeuwen was de heerlijkheid van Vinderhoute één van de oudste en aanzienlijkste lenen van het graafschap Vlaanderen. In de 12e eeuw moet er een Willem van Vinderhod (!) geweest zijn maar op het einde van die eeuw kwam het gebied in handen van de heren van Gaver. Die bezaten ook het graafschap Evergem en de heerlijkheden van Merendree, Mariakerke en zo links en rechts nog wat lapjes grond en leen. In de loop van de volgende eeuwen werd er met die eigendommen vlijtig heen en weer geschoven maar de heerlijkheden Vinderhoute en Merendree bleven wel steeds onverdeeld.

Het zou te ver leiden om de hele geschiedenis van overerving en verkopen hier weer te geven want Vinderhoute ging nogal eens in andere handen over. De laatste heer van Vinderhoute stierf kinderloos in 1830 en zijn erfgenamen verkochten de hele zaak openbaar. Daarbij gingen heel wat waardevolle kunstwerken en documenten verloren. Statige familieportretten werden gekocht door boeren om te gebruiken als... tochtscherm.

Het blijkt dat de inwoners van Vinderhoute bedacht zijn met de spotnaam „Reigers“. Naar verluidt waren de bossen en weiden rond het kasteel van Vinderhoute een geliefkoosde plek voor die grote grijze vogels. Geen wonder dus dat de organisators van deze wandeltocht zich „De Reigerstappers“ noemen. Ze richtten hun Kastelentocht reeds 32 maal in. Alweer iets met een relatief lange traditie. En kastelen daar moet je hier niet al te lang naar zoeken, ze zijn er te kust en te keur. In de 19^e eeuw was Vinderhoute een dorp met zoiets als 600 inwoners waarvan de meesten kleine landbouwers waren. Door de opkomst van de fabrieken in de stad Gent ging op dit vlak heel wat aan het verschuiven en zochten nogal wat gezinnen het dagelijks brood in de textielindustrie. Daarnaast kwamen rijke industriëlen uit de stad hier wonen op hun buitenverblijf, ver van de stank en het lawaai waar ze hun fortuin uit puurden. Vandaar de talrijke herenhuizen en kastelen die hier in en om

het dorp aantrekkelijk, bekoorlijk, rijk uitziend en fraai gelegen zijn.

Al kort na de start wezen de oranje pijltjes van het asfalt af naar een ruig ogend gebied: de 11 ha grote Durmmeersen. Rond een uitgebreide plas ontwikkelde dit natuurgebied zich spontaan op de opgehoogde delen. Daar groeit nu een flink wilgenbos met een ruige ondergroei. Er broeden veel zangvogels. De vijvers zijn vooral in de winter en het voorjaar een pleisterplaats voor watervogels zoals de kuifeend. De kwak komt er regelmatig voedsel zoeken en de ijsvogel is er een regelmatige broedvogel. Er huizen ook

De grote plas in de Durmmeersen.

zwarte runderen, klein van stuk en waarschijnlijk bestand tegen barre levensomstandigheden. En wantrouwig tegenover ons, tweeënige wezens, zijn ze ook. Bij mijn nadering gingen ze op de loop om vanuit de verte mijn bewegingen argwanend in de gaten te houden. Naast deze ecologische beheerders van het gebied is er ook nog het Agentschap voor Natuur en Bos. Die hebben het gebied in eigendom en zij zorgen voor hun deel van het beheer. Wandelaars zijn er toegelaten indien ze niet vergezeld zijn van honden. Het loslopende schuchtere vee zou namelijk met de aanwezigheid van die blaffers ten zeerste ongelukkig zijn. Zelfs als de viervoetige vrienden van de wandelaars zijn aangelijnd. Wandelaars die met hun huisdier op stap waren konden hun weg vervolgen over het asfalt. Ze liepen zo wel de rust van het natuurgebied mis.

De Groene Velden.

Ik stak voor de eerste keer de Brugse Vaart, het kanaal van Gent naar Oostende over, om in de Groene Velden terecht te komen. Tenminste: dat vermoed ik want er was daar niets als zodanig aangeduid. Noch wat het kanaal betreft, noch iets in verband met de naam van het beboste gebied. Daarbij moet ik al het grondgebied van Vinderhoutte verlaten hebben.

Het landschapspark Groene Velden ligt namelijk in het noorden van Mariakerke. Het park is ongeveer 17 hectaren groot en het is zeer recent tot stand gekomen.

Het werd tussen 2004 en 2005 aangelegd. Daardoor is het vanzelfsprekend nog volop in ontwikkeling. Typisch aan de Groene Velden zijn de smalle perceeltjes, omzoomd met grachten, knotbomen en houtkanten. Dat zijn resten van het vroegere landschap dat de landbouw hier heeft gevormd. Nu voeren rechte dreven en een kronkelend dijkpad daar dwars doorheen. De Groene Velden laten je genieten van een gevarieerd landschap met moerasgebiedjes, nat bos, bloemenrijke graslanden, een boomgaard, een speelbos en meer wat het hartje van de nabije stedeling begeert. We zitten hier inderdaad onder de rook van Gent.

In het park is nu veel plaats voor natuurontwikkeling. Zo is een deel van de vegetatie weliswaar aangeplant maar in de randen mogen de beplantingen zich vanzelf ontwikkelen tot bloemenrijke ruigten, struwelen en zoomvegetaties. Dat zijn aantrekkelijke plekken voor insecten, vlinders en kleine zoogdieren. De Groene Velden liggen in een lager gelegen gebied dichtbij de vroegere loop van de Kale. Vroeger was het één geheel met de Vinderhoutse Bossen. Door het graven van het Kanaal Gent-Oostende en de Ringvaart raakte het gebied gekneld tussen grote infrastructuren en de rand van Gent. In de randgemeenten van deze stad werd er de laatste decennia druk gebouwd en daardoor kwam dit stuk groen erg onder druk te staan. Aan het eind van vorige eeuw werd besloten om nog bijkomende woonuitbreiding een halt toe te roepen en werd besloten om deze open ruimte als bufferzone in te richten. En zo werden de Groene Velden gerealiseerd met een gedeelte bufferbos en dito groen langs de drukke R4 en het kanaal.

De wandelclub had ons kastelen beloofd. Althans het bekijken ervan. Het eerste van de reeks stond te wachten in het domein Claeys Bouuaert. Tja, hoe je die naam moet uitspreken is me ook niet duidelijk. Om de verwarring nog wat groter te maken heb ik ook nog eens verschillende spellingen van die naam aangetroffen: Bouuaert, Bouúaert, Bouüaert... Gooi maar in mijn pet. In elk geval gaat het hier om een groot en mooi kasteeldomein dat voor het publiek vrijelijk toegankelijk is. Hier ter plaatse is er van een kasteel pas sprake geweest sinds de 18^e eeuw. In 1870 liet ene Bracq het huidige kasteel bouwen en de tuin

Het kasteel Claeys Bouüaert.

opnieuw aanleggen in Engelse landschapsstijl. De geometrie verdween en de natuur vormde een tegenwicht voor de strakke architectuur. De laatste eigenaar Alfons Claeys Bouüaert van den Peereboom bewoonde het kasteel tot in 1971. Het park met de omliggende gronden werden kort nadien aangekocht door de toenmalige gemeente Mariakerke. Het bosgedeelte van het park wordt nu op een natuurvriendelijke manier beheerd volgens een beheersplan dat werd opgemaakt begin jaren 90 van vorige eeuw. Het doel is zoveel mogelijk te behouden van het bos met de statige bomen en tegelijk de historische

achtergrond van het domein te bewaren.

Zoals wel eens meer het geval is, is ook hier het kasteel verbonden met de kerk via een majestatische dreef die op zich al een kijkje waard is.

Na een bezoekje aan de nog zeer rustige rust- en controlepost ging het traject naar een welbekend en uitgebreid natuurgebied: de Bourgoyen-Ossemeersen. Om het even in enkele slagzinnen te vatten:

- Een schitterende groene oase in de Gentse stadsrand;
- een Gents natuurmonument op 3 kilometer van het centrum van de stad;
- zomaar even 230 hectaren natuur;
- één van de meest vogelrijke reservaten in Vlaanderen;
- de bloeiende hooilanden vormen ieder voorjaar de „Wilde Gentse Floraliën“. De „echte“ Floraliën zijn een vijfjaarlijks georganiseerde tentoonstelling van bloemen en planten in het voorjaar in de stad Gent;
- een uniek middeleeuws riviergraslandencomplex: de „meersen“.

Een paar flinke wilgen bij het begin van de Bourgoyen-Ossemeersen.

Ik kan nog wel even doorgaan maar ik wordt niet door de stad Gent betaald om reclame te maken. Door niemand, overigens.

De Bourgoyen-Ossemeersen is dus een natuurreservaat op het grondgebied van de stad Gent al ligt het voor het grootste deel in de deelgemeente Mariakerke. Het bestaat uit vochtige graslanden met sloten en grachten en het is een zeer belangrijk overwinteringsgebied voor vogels. Doorheen de jaren is de stad Gent erin geslaagd om meer gronden aan te kopen zodat men nu kan zeggen dat het reservaat voor het grootste deel eigendom is van de stad.

Ik betrad het gebied bij de ingang aan de Driepikkelstraat waar het Stedelijk Natuur- en Milieucentrum zeer duidelijk aanwezig is met een groot, donker gebouw. Slechts even verder stootte ik op een klein omheind gebiedje waar nogal wat apparatuur stond opgesteld. Volgens een bord meet men hier de verzuring. Ik dacht dat dat tegenwoordig een maatschappelijk gegeven was en dat die meting met andere middelen gebeurde dan die ik daar kon onderscheiden. Om het echter met de kreet op het aanwezige infobord te zeggen: het was „een meetstation van het depositiemeetnetwerk verzuring van de Vlaamse Milieu-maatschappij“. Men had het hier meer bepaald over de meting van zwaveldioxide, de

Hier wordt de zuurtegraad van Gent gemeten!

kwaaië pier in de vernietigende zure regen waar tegenwoordig erg stilletjes wordt over gedaan. Deze locatie is één van de vele die over het Vlaamse gewest zijn verspreid. Op die punten wordt gemeten hoeveel regen er valt en in welke concentratie er verzurende componenten in dat hemelwater aanwezig zijn. De meetresultaten worden naast die gelegd van wat internationaal als aanvaardbaar wordt aangezien en als te volgen richtlijn geldt.

Het is onmogelijk om op de zeven kilometer van de uitgezette wandeling alles te zien wat er te zien valt in dit gebied. Door het reservaat lopen drie wandel-

paden en centraal gelegen is er de historische hoeve Valkenhuis. En, bijvoorbeeld, dat Valkenhuis is iets wat niet op mijn weg lag. Voor zover ik het kan bekijken liep de track van de wandeling ook bijna uitsluitend over de buitenkant van de Bourgoyen. Dat betekende ook dat ik een eind langs de autoweg R4 moest lopen. De aanwezigheid van deze druk

Filosoferende paarden in de Bourgoyen.

bereden weg en een natuurreservaat zijn uiteraard niet met elkaar te rijmen. Er is een poging gedaan om de hinder aan te pakken door het plaatsen van geluidswallen en geluidsschermen. Volgens mij zijn die nauwelijks doeltreffend maar ik kan vanzelfsprekend niet vergelijken met hoe het vroeger geweest is. Het was opvallend hoe laag de waterstand overal was. Ook hier, waar sommige plassen duidelijk erg geslonken waren. Vermits het gebied een pleisterplaats is voor vele watervogels zullen die beestjes met de huidige toestand niet erg tevreden zijn. De enige watervogels die ik daar nu kon waarnemen

waren nogal zwijgzame meeuwen. Maatgevend voor de normale avifaune bevolking is dat allicht niet want hier verblijft regelmatig meer dan 1% van de Noordwest-Europese populatie van slobenden. Hierdoor komt het natuurgebied in aanmerking voor een aanduiding als Ramsargebied. Ik heb moeten opzoeken wat „Ramsar“ hier kwam doen want het was me volslagen onbekend. Het blijkt een stad te zijn in Iran. Of all places. Daar werd ooit de Ramsar-conventie ondertekend. Dat is een internationale overeenkomst inzake watergebieden (draslanden) die van internationale betekenis zijn, in het bijzonder als woongebied voor watervogels. Het is de oudste internationale, multilaterale overeenkomst inzake milieubescherming.

Het viel me op dat de stabilisatie van de brede paden ten opzichte van een vroeger bezoek veranderd was. Het is nu grijs steenslag. Nog niet zo lang geleden stonden de Bourgoyen-Ossemeers opeens in een kwalijke reuk. In 2007 werd het natuurreservaat voor een tijd gesloten nadat bleek dat in het gebruikte grind voor de paden asbest zat. Na enkele weken wees onderzoek van onder meer luchtstalen uit dat het om een ongevaarlijke vorm van asbest ging. Daarop werd het reservaat weer geopend. Niettemin zal het asbest toch uit deze paden verwijderd worden. Kennelijk is men daar al mee bezig. Ik was er me overi-

gens niet van bewust dat er ook „onschuldig“ asbest bestond.

Hoewel ik me, zoals gezegd, hoofdzakelijk aan de rand van het natuurgebied heb opgehouden heb ik de Hoosmolen niet gezien. Die zou daar nochtans moeten te vinden zijn. Het is wat overblijft van de oorspronkelijke ontwateringsmolen of poldermolen. Al in 1316 wordt die in notariële akten vermeld en het is daarmee de oudste in zijn soort. Hoogstwaarschijnlijk was er al een molen in de 12^e eeuw die zorgde voor de ontwatering van Bourgoyen-Ossemeersen waarbij het overvloedige water via de Grijtgracht (vroeger Rietgracht genoemd) werd geloosd in de hoger gelegen Leie. Pas vorig jaar is dit stuk van de Leie overigens afgesneden van haar bovenloop.

De Oude Leie.

De schipper kan hier alle kanten uit...

Eens de herfst begint wordt het regenwater niet meer afgevoerd. Op die manier overstroomt het gebied en bootst men de vroegere overstromingen van de Leie na. Pas vanaf maart wordt het water langzaam afgevoerd via sluisjes en een pompinstallatie in de oude Hoosmolen.

Een deel van mijn wandelweg liep langs de oude Leie en op een bepaald punt staat daar aan de overkant de rioolwaterzuiveringsinstallatie van de stad Gent. Die vervult de niet geringe opgave om het afvalwater van 170.000 inwoners van de stad te verzamelen en te behandelen totdat het weer helder water is. Waarna dat water aan de Ringvaart wordt afgestaan.

Via een tunnel met geribbelde wanden, die men in Frankrijk „passage de bétail“ noemt, leidde de weg naar het kanaal. Niet echter voordat ik weer de controlepost in de schaduw van het kerkhof van Mariakerke had bezocht. Een wegwijzer voor het scheepvaartverkeer die langs het jaagpad stond, maakte duidelijk dat de schipper hier nogal wat keuze heeft aan waterwegen.

Behalve het domein Claeys Boüaert had ik tot dan toe nog geen kastelen gezien. Die stonden nog geduldig te wachten. Het eerste wat zich aandienende was het kasteel

Schouwbroek. Dat kondigde zijn aanwezigheid van te voren aan doordat de straat daar al vast „Schouwbroekstraat“ heette. Maar vlak voor de ingang van het kasteel werd ik naar

Het classicistische herenhuis.

rechts afgeleid voor een bezoek aan de laatste rust- en controlepost. Daar naast stond een optrekje wat, naar de normen van de streek, nog niet „kasteel“ mag genoemd worden. Het betrof een fraai herenhuis in neoclassicistische stijl. Samen met de omringende tuin staat het daar al de ogen uit te steken sinds 1870. Een bouwkundige vervalt voor de beschrijving ervan in licht euforisch vakjargon en heeft het over „een typisch symmetrische dubbelhuisstructuur, vijf traveeën en twee-en-een-halve bouwlaag onder een schilddak“. Sinds 1995 is deze herenwoning als monument beschermd.

De monumentale kastanjes aan het toegangshek van het kasteel Schouwenbroek.

Van het kasteel Schouwenbroek was... niets te zien. Het zit goed verborgen achter een scherm van dicht, eeuwenoud groen. Maar de ingang met de brug over de slotgracht is op zich al het bekijken waard. Achter het hek staan drie monumentale oude kastanjebomen die daar door ouderdom verwrongen en immens dik staan als wachters voor het kasteel. Eén van deze bomen is zelfs de dikste kastanjeboom in België. Men schat dat ze om en bij de 400 jaar oud moeten zijn. Het kasteel werd eertijds vernoemd als „hof met huys van plaisance omringd door wallen en dreven“. Een kaart van 1755 toont het oude leen gelegen in een prachtig park met onder meer

een amfitheater. Het kasteel werd in 1894 heropgebouwd en het park werd in landschapsstijl heraangelegd. Ik heb van het kasteel niets gezien behalve een torenspits dus ik geef de volgende informatie maar op gezag van degenen die er meer van weten. Er moeten, naast de vijver ook nog aanwezig zijn: een ijskelder en een paviljoen, een brug over een imitatiegrot, een boothuis in beton, diverse bruggetjes met leuning in fraai ijzerwerk of betonnen imitatieboomstammen en tuinbeelden uit beton of zandsteen. Bovendien een aan drie zijden ommuurde moestuin met serre. En natuurlijk is er ook de obligate kasteeldreef. Het indrukwekkende eclectische kasteel is gebouwd met bak- en hardsteen en het telt twee bouwlagen. Het leidendak is voorzien van dakkapellen en spitse torentjes en het kasteel heeft ook nog een dominerende vierkante hoektoren die doet denken aan een middeleeuws belfort.

Het kasteel Gavergracht.

Een kasteel waar ik wel vlak langs kwam maar dat er niet al te riant meer uitzag, was het met klimop begroeide kasteel Gavergracht. De bewoner van het kasteel begroette ons minzaam toen ik er voorbij kwam. Het kasteel werd in Empire-stijl gebouwd en het bestond oorspronkelijk slechts uit een zuilengang, een voorzaal, twee kamers en een rond salon. Dat werd waarschijnlijk wat minnetjes geacht want in 1817 werd het met twee vleugels vergroot. De ene vleugel was een wintertuin, de andere een groot salon met met hier en daar nog wat dingen die daarvan afhingen. Vermits het gebouw op moerassige grond staat moest de architect indertijd

flink uitpakken met zijn vakkennis om de stabiliteit van het gebouw te kunnen waarborgen. Het gebouw staat op het grondgebied van Drongen, de hovingen liggen gedeeltelijk in Vinderhoute. Er behoorde ook een kapel met enkele grafstenen tot het kasteel. Bij het slopen van de kapel werden de deuren ervan gerecupereerd en ze werden in het portaal van de parochiekerk van Vinderhoute geplaatst. Terwijl een paar grafstenen ingemetseld werden in de rechter Sint-Annakapel achter in de kerk. Toen de Fransen de strijd aanboden met de godsdienst en alle geestelijken uit hun kloosters verdreven, vonden een aantal Franse

kloosterzusters in dit kasteel een onderkomen.

De Sint-Annakapel is een bakstenen wegkapel die op een vijsprong staat en op het einde van de beukendreef naar het kasteel van Vinderhoute. Deze kapel werd rond 1648 gebouwd in een traditionele stijl. De votiefportretten van de kinderen van de stichters, de heren van Vinderhoute, bevonden zich vroeger in de kapel. Nu zijn ze te zien in de sacristie van de kerk. Merkwaardig is verder het houten gepolychromeerd altaar met een schilderij en een beeldengroep van Sint-Anna-ten-Drieën.

Het Dreefkasteel. De voorkant.

Een kasteeldomein dat voor deze gelegenheid wel voor ons, wandelpubliek, werd opengesteld, was het Dreefkasteel. Ook dat kasteel werd in de 18^e eeuw gebouwd en het staat eveneens beschreven als een „huis van plaisance met wallen, singelen ende al de andere toebehooren, met hofstede, bogaard, zaailanden ende meersen“. Het is een mooi voorbeeld van symmetrisch verdeelde voor- en achtergevels. In zoverre zelfs dat ik eerst de achtergevel voor de voorgevel had aangezien. Een vergissing die duidelijk werd toen het ons toegewezen traject via de hoofdingang naar de straat leidde. De met stenen balusters

afgewerkte voorgevel is getooid met vijf beelden en de achtergevel is bekroond met een fronton. Ook dit park is schitterend onderhouden. Ik passeerde langs de paardenstallen en ieder van de beestjes heeft daar de naam in keramiektegeltjes op de deur staan.

Er was nog een rondje om de kerk gepland. Wat ik dan ook trouw gelopen heb. Waarschijnlijk was het erom te doen de reusachtige grafmonumenten te tonen. De kerk zelf is gewijd aan Sint Bavo. Deze kerk wordt voor het eerst vermeld in 966 in een document gericht aan de Sint-Baafsabdij. Een afbeelding van het toen kleine kerkje met één beuk staat op een kaart van Sanderus. Samen met het kasteel van Vinderhoute. Waarbij dat laatste traditioneel door een dreef, de huidige Kasteellaan, met de kerk verbonden was. In 1821 werd het te kleine kerkje hersteld en vergroot maar dat bleek nog altijd onvoldoende. Een nieuwe vergroting vond men niet aangewezen en in 1855 werd de oude kerk afgebroken

De Sint-Bavokerk in Vinderhoute.

en werd er een nieuwe gebouwd. Te vermelden als belangrijkste kunstwerken in deze kerk zijn het fijn gebeeldhouwde kerkmeubilair en vooral de indrukwekkende preekstoel. Daarnaast zijn er nog de prachtige glasramen die het leven uitbeelden van de patroonheilige, Sint Bavo. Die rijkdom werd mogelijk door de milde giften van de rijke kasteelheren en de kleine maar al even belangrijke giften van de eenvoudige mensen van het dorp. Waarbij het nogal eens voorkwam dat de giften van de kleine luiden veel substantiëler waren dan die van de grote heren. Ook het Paradijs heeft zijn prijs en van prijzen wist het establishment ook toen al alles.

Tegenover de kerk vertrekt de Sint-Bavo wandelroute, 7,5 kilometer lang, die langs niet minder dan zes kastelen voert. Ik meende begrepen te hebben dat

het de bedoeling was dat ook wij die te zien zouden krijgen. Het kan gelegen geweest zijn aan mij of aan de uitgezette wandeling maar sommige van die kastelen heb ik weliswaar aangekondigd gezien maar niet zelf in het oog gekregen. Het kasteel van Vinderhoute, bijvoorbeeld. Nu schijnt dat wel goed verborgen in zijn park te liggen. Het vroegere kasteel werd in 1544 afgebroken en vervangen door het nu nog bestaande. Het prachtige verblijf was volledig omgeven door een wal en het vormde met zijn afhankelijkheden een onregelmatige vierhoek. Een ophaalbrug over de Nieuwe Kale gaf toegang tot het domein. Rechts van de brug stonden eenvoudige gebouwen waartussen een binnenplaats lag. Het kasteel stond met drie dreven in verbinding met de weg naar Gent. Waarschijnlijk bedoeld voor wanneer de bewoners van het kasteel niet meer tegelijk door dezelfde deur konden. Een andere dreef liep recht naar de kerk. De slotkapel was van zeer fraai beeldhouwwerk voorzien.

Een andere kapitale woning werd wel vermeld op een bord dat daar door de provincie Oost-Vlaanderen geplaatst was maar hoe ik ook rondkeek, het Wit Kasteel heb ik niet gezien. Het moet een fraai gesitueerd landhuis zijn gelegen binnen een cirkelvormige gracht

De pastorie in Vinderhoute met, als inzet, de gedenkplaat voor pastoor Moernaut.

in een Franse tuin. Het gerestaureerde neerhof op het domein is 18^e eeuws. Het heeft een L-vormig grondplan en een duiventoren met trapgevels. Zo'n duiventoren was het privilege van de begoeden en het pluimvee werd niet gehouden voor het genoeg. De beestjes kwamen terecht in de kookpot. Naar het schijnt is het Witte Kasteel tegenwoordig niet helemaal wit meer maar zou het een lijke verf kunnen verdragen.

Het allerlaatste stukje van de ongeveer 23 kilometer van deze wandeling ging via de Pastoor Moernautstraat en de Neerstraat op het begin- en eindpunt aan. Net toen ik me liep af te vragen wie pastoor Moernaut wel mocht geweest zijn, werd daar al een deel van het antwoord gepresenteerd. Op

de stijl bij de ingang van de pastorie werd eer betoond aan deze geestelijke. Vinderhoute kan bogen op twee dwarse pastoors die hun onverzettelijke houding met de dood moesten bekopen. In 1568 werd pastoor Gillis de Meyere op de brandstapel terecht gesteld bij het Gravensteen wegens zijn vermeende ketterse opvattingen. En in 1944 kwam pastoor Moernaut om het leven in het Duitse Bochum door ontberingen en slechte behandeling. Hij

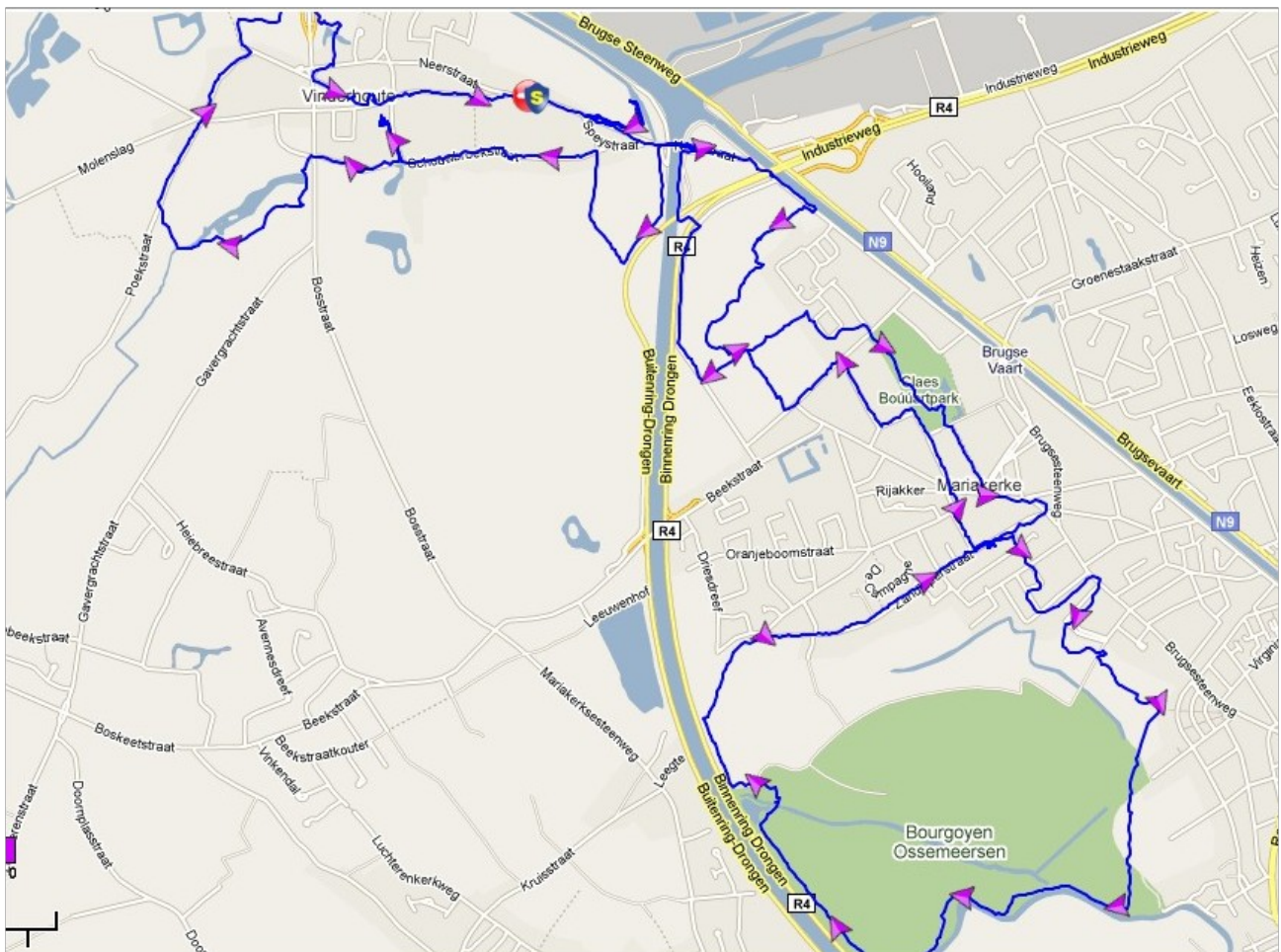
Het voormalige gemeentehuis.

was gevangen genomen en naar Duitsland gedeporteerd omwille van zijn anti-Duitse houding die hij niet onder stoelen of banken stak maar in tegendeel van de preekstoel verkondigde.

Er is nog een wat eigenaardig verband tussen Vinderhoute en de gemeente waar ik woon, Berlare. Aan het einde van de 19e eeuw kreeg Vinderhoute een eigen gemeentehuis. De gemeenteraden werden tot dan gehouden in café De Kroon. Een omgeving die de vroede vaders van de gemeente wellicht niet ongevallig was neem ik aan, maar die misschien wel eens

een nuchtere besluitvorming in de weg stond. Daarom schonk burgemeester Jonkheer Ridder de Ponthieure de Berlaere (!) in 1873 een stuk grond aan de gemeente. Bovendien liet hij op dat perceel een gebouw optrekken om als gemeentehuis te dienen. In 1897 werd er een verdieping op gebouwd. Ik vermoed dat het café De Kroon evengoed niet ver weg was en dat menig besluit achteraf toch nog daar is genomen...

In Vinderhout heb ik weliswaar geen vliender gevonden maar er bleven nog genoeg andere en interessantere zaken te vinden. Vinderhout heeft redelijk goed zijn open en landelijk karakter behouden. De talrijke historische kastelen gelegen in mooi onderhouden parken geven het dorp een riant allure. Te onthouden voor andere gelegenheden.

Kijk, daar heb ik nu overal zo'n beetje gelopen!

© Michel Christiaens